ГРОМАДЯНКА

ОРГАН ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЖІНОК НА ЕМІҐРАЦІЇ

Р. IV
Ч. 1-2
1949

Голова Світової Федерації Українських Жіночих Організацій
п. сенаторка ОЛЕНА КИСІЛЕВСЬКА з унукою

Ціна 50 пф.

До українського жіноцтва

Переживаємо переломові хвилини в історії всього людства, боротьби двох світоглядів, де творяться зовсім нові ідеї і нові основи життя. Зокрема український нарід переживає найтяжчі часи. Всі українські землі під ворожою окупацією. Довголітня праця українського жіноцтва на рідних землях знищена, а чільніші жінки, передові і чолові провідниці жіночого руху, впали жертвою чужих окупантів і тоталітарних режимів. Велику частину їх вивезли без засуду на Сибір, багато засудили на примусові роботи, або розстріляли большевики чи німецьке ґестапо. Українська жінка перейшла криваві часи війни та знущання обох тоталітарних режимів на Україні, де падали мільйонові жертви.

Багато нашого жіноцтва, щоб рятувати життя своє і своїх дітей, мусило покинути рідні землі й сьогодні на цілому світі шукає захисту для себе, для своєї родини, для спромоги виховати своїх дітей.

Щоб скріпити наші сили, щоб українське жіноцтво в боротьбі тих двох світів зайняло своє місце і виразно заявило своє становище, скликано СВІТОВИЙ КОНҐРЕС УКРАЇНСЬКОГО ЖІНОЦТВА, що відбувся у днях 12 і 13-го листопада 1948 р. у Філядельфії.

Конґрес сказав своє слово в імені зорганізованого українського жіноцтва. Українське жіноцтво виразно з'ясувало свої позиції.

Ми, українські жінки, бажаємо справедливого миру в цілому світі, але передумовою є, щоб усі народи мали право на свобідне життя. Ми бажаємо свободи слова і думки у всіх країнах, а перш усього на нашій рідній землі. Ми бачимо, що на наших рідних землях панує терор, який не дає змоги свобідно розвиватись українському народові, й український нарід постійно приносить жертви крови, які нищать його основи.

Постійне, систематичне винищування українського народу через комуністичний режим довело до того, що український нарід мусів вхопити зброю і повести боротьбу, як засіб самооборони. В ряди визвольного руху в Україні стали не тільки чоловіки, але й жінки, приносячи своє життя в обороні батьківщини. Ті жертви зобов'язують нас стати в обороні наших сестер, які, замкнені на Рідних Землях, не мають доступу до свобідного світу, не можуть самі за себе заговорити. Тому жіноцтво, розкинене по цілому світі, рішило скріпити свої ряди, щоб тим сильніше виконати ті завдання, які накладає сьогодні слушний час на українську жінку.

Головна наша ціль — це піддержка визвольних змагань українського народу до самостійного життя. Це спільна боротьба враз з цілим культурним, демократичним світом проти ворога свободи, ворога Бога, релігії і всіх святощів людства. Вся наша праця, всі наші зусілля мають бути спрямовані для цієї ідеї. Але перед нами стоять ще обов'язки як матерей і виховниць молодого покоління. Ми повинні подбати, щоб кожна українська родина мала змогу жити й працювати та в людських умовах виховувати своїх дітей. А між тим велике число українських скитальців поневіряється беззахистно. Ми, сильніші та у кращих умовах побуту, повинні нести поміч тим жінкам і дітям на скитальщині, що звертають до нас свою безпомічну руку. Багато наших родин, розкинені по далеких просторах Полудневої Америки, Австралії, починають своє життя наново, творячи і будуючи церкви та Народні Доми, як станиці українського життя. Їх треба скріпити на дусі і піддержати морально.

Шоби виконати наше завдання, ми, українські жінки, перш за все мусимо скріпити наші власні ряди. Світовий Конґрес Українського Жіноцтва дав своїми резолюціями основи для нашої дальшої праці і передав дальший провід та репрезентацію в руки СВІТОВОЇ ФЕДЕРАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ЖІНОЧИХ ОРГАНІЗАЦІЙ.

До Вас, українські жінки, розкинуті по цілому світі, кличемо: ставайте в організовані ряди українського жіноцтва і поможіть нам сповнити великі зобов'язання перед українським народом, нашими власними дітьми.

Розкинені по цілому світі, гуртуймося в наших організаціях, бо тільки в єдності, солідарності, здисциплінованості — наша сила. Доповняйте ряди жіночих організацій, які вже довгі роки працюють, і кличте всіх, хто ще не є їх членом. В країнах, де існують жіночі організації і своєю працею розвинули всесторонню діяльність, нехай координують ту працю, нехай її ще більше узгіднять та держать сильніше зі своїм проводом. В країнах, де ще нема українських жіночих організацій, гуртуйтеся і творіть жіночі організації. Світова Федерація Українських Жіночих Організацій стоїть Вам до помочи і готова Вас піддержати, творячи можливості взаємної співпраці та піддержки. Сильніші — слабшим, багатші — біднішим, всі ми — діти українського народу.

До Тебе, українська молоде, звертаємось ми з окремим закликом. Ви маєте понести наші прапори дальше. Ряди нашої української молоді прорідились і до нас кличуть могили з Сибіру через Москву, Україну, а дальше з Німеччини і всіх країн світу. Вони кличуть вас, щоб даремно не пропала їхня жертва і те молоде життя, що вони зложили в надії на краще майбутнє українського народу.

До Тебе, українська жінко, кличемо: хай цей рік стане пробоєвим роком, хай українська жінка стрясе з себе тяжкі переходи останніх років та відважно і сміливо стане будувати нове життя.

Хай живе українська жінка, мати майбутніх поколінь і громадянка, що добро і долю українського народу ставить понад усе.

Хай Бог благословить нам в нашому святому ділі.

За Світову Федерацію Українських Жіночих Організацій Олена Кисілевська — голова,

Олена Лотоцька, Людмила Івченко, Евгенія Ситник — містоголови,

Марія Біляк, Анастазія Волкер, Ольга Войценко, Стефанія Грицько, Ірина Павликовська — члени.

Теперішній осідок і адреса СФУЖО: 866 Nort 7th Street
Philadephia, 23 Pa.
U. S. A.

ЛИСТ з КАНАДИ

Дорогі читачки „Громадянки" й мої співробітниці ОУЖ на скитальщині!

Давно не писала я до Вас, мої дорогі товаришки праці й таборової долі й недолі. Та це не значить, щоб я Вас забула. Навпаки. Не писала до Вас якраз тому, що багато писала про Вас. В часописах, в листах до знайомих і незнайомих, при всіх нагодах старалася я, як і всі другі, що ту приїхали, звернути увагу громадянства на Ваше важке положення й необхідність скорої, енергійної помочи.

Та це не така легка справа. Так, як у нас усюди в громадянській роботі, так в допомоговій акції тут, бере участь тільки одна частина що найактивнішого найсвідомішого громадянства, друга — і то на жаль мабуть більша частина, стоїть від цеї акції здалека й, якщо при нагоді зложить на допомогу скитальцям доляра чи два, уважає, що вже сповнила свій громадський обов'язок. Найбільшу енергію в збірках допомоги скитальцям розвинуло жіноцтво як Америки так і Канади. Відділи Союза Українок Америки розібрали опіку над нашими делегатурами ОУЖ й ведуть цю акцію з великою посвятою і енерґією. В Канаді Жіночий Комітет Українок Канади, якого душею є неструдима пані Ситник, й який з'єднює у собі всі жіночі організації, поклав величезні заслуги на всіх ділянках допомоги скитальцям.

Але натепер справою найбільшої ваги є справа переселення, винайдення фармарів, що схотіли би приймати скитальців на працю, винайдення праці й мешкання тим, що хочуть самі виїхати на працю, приспішення переселення рідні тощо. В цій справі жіноцтво ще не виказало вповні своїх організаційних здібностей й своєї підприємчивости та ініціятиви. Хоч великі заслуги тут несуть Комітети, які вже тисячам скитальців помогли в переселенні по той бік океану, то справу помочи матерям з нелітніми дітьми доперва піднесла й зактивізувала на вічах в Америці п. Павликовська. В Канаді внедовзі матимемо нагоду теж її вітати й проводити і в Канаді розпочату в Америці з таким успіхом акцію. Крім того канадійський відділ Світової Федерації українських організацій, якої головою на Канаду є пані Ситник, а членами провідниці канадійських жіночих організацій, мають свої далекосяглі пляни. Якщо вдалось би їх хоч в частині здійснити, могли б ми багато помогти цій преважній справі. Правда, зі сторони жіноцтва це вимагало би багато жертв, енергії, завзяття, але жіноцтво вже нераз дало докази їх й напевно, як тільки вдасться пробудити в цьому напрямку чинне заінтересовання тою великою справою, то можна надіятися таких успіхів, як є все, коли жінки візьмуть в свої руки яку важну справу. Побачимо.

Одначе, щоб справа переселення скитальців взагалі увінчалася добрими успіхами, треба також співпраці ОУЖ в скитальщині. Мимо важких, як де кому може здається, безнадійних обставин, жіноцтво не повинно закладати рук. Якраз тепер наші організації повинні проявити найбільшу активність. Треба об'єднувати все жіноцтво, знати важніші переселенчі справи, знати вартість й характер своїх членок. Членки, які вибираються в далекі краї, в свойому власному інтересі повинні затримувати дальші тісні зв'язки з своєю організацією. У всіх більших центрах, кудою виїздять переселенці, звичайно є вже жіночі організації, й посвідка членства й активности еміґрантки в неодному випадку може нашій еміґрантці дати добру пораду й опіку.

Другим обов'язком проводів наших делеґатур є перестерігати наших скитальців перед невідповідною поведінкою в новій країні, бо це робить дальшій еміґрації й цілому українському народові шкоду. Культурна поведінка серед чужих, дотримування зобов'язань, які новий еміґрант взяв на себе перед державою, працедавцем, навіть перед кревними чи приятелями, що його спровадили й часто покривали не малі кошти, є першим святим обов'язком новоприбулого. Треба бути приготованим на всяку тяжку й „невідповідну", як неодному здається, працю. „Невідповідної" праці, коли її чесно сповняємо, нема. А до темпа й сили, якої ту вимагається, привикається.

Великим гріхом нової еміґрації є критиковання всього, що ту бачать. Дуже часто, не знаючи обставин й умовин, в яких жила й живе давня еміґрація, недооцінюючи її величезних культурних надбань й тої солідної опінії, яку вона українському народові за морем придбала, зачинають все критикувати, ганити, а то й навчати. А чого канадійські українці найбільше не люблять й бояться, то перенесення політичних непорозумінь та спорів на заморські терени. Гидяться теж всякими доносами, прискаржуваннями одних на одних. Нова еміґрація мусить таких речей вистерігатися. Доперва побувши в новій країні довший час, пізнавши людей й обставини, в яких вони живуть, можно буде ці справи як слід наладнати. Коли зложимо в одно досвід й цінні надбання одних й нові надбання й свіжу безмежну любов до Рідного Краю других, зможемо направду принести нашій Батьківщині велику дійсну користь. Але це вимагає часу, терпеливости, вирозуміння й зрозуміння одні одних, й на це для добра найсвятішої для всіх справи мусимо здобутися.

Вітаю всіх моїх товаришок праці, а в першу чергу провід ОУЖ, й прохаю вістки з так близьких мойому серцю наших таборів.

За побажання з нагоди мого вибору на Голову Світової Федерації — велика подяка.

Це накладає на мене нові великі обов'язки, які старатимусь до часу, поки передам їх у молодші руки, по своїх силах, як зумію, виконувати.

О. Кисілевська

Ніхто не сміє виступати з лав організованого українського жіноцтва!
В організації наш порятунок!

По трьох роках...

Було то на початку 46 року, коли приїхала до мене п. Віра Шпаківська і заявила рішучо:

— „Ну, постанова пленуму є, мусимо видавати журнал“.

Спочатку це вплинуло приголомшуюче, але далі ми взялися до роботи і, коли ввечорі приїхала Голова п. Павликовська, то матеріял на пів журналу вже був вчорні готовий.

Вона не піддала нам охоти, лиш залякувала, що будемо тяжко відповідати, що видавати журнал—дуже тяжка і скомплікована річ, — але ми були вже в трансі, і не слухали її, вимагаючи від неї лиш одного — першої статті для першого числа. І вона мусіла скапітулювати.

Так почала виходити „Громадянка“, що вже перебула три роки свого існування. Видавати журнал—однаково, що плекати дитину,—стільки вкладається енергії, надій і сподіванок.

Не все я була задоволена „Громадянкою“, і не все „Громадянка“ — мною. Але не сварились, тягли дружньо того воза, який вважали допомічним українській жінці і українській справі.

Тепер настає моя черга до виїзду на нове переселення,— настає час попрощатися з „Громадянкою“ і з тим колом щирих і безінтересовних співробітниць, прихильних читачок, які за той час згуртувалися біля неї і які теж потроху роз'їздяться...

Їду в нові світи без великих надій: вже мій час іде згори, а не на гору, і нема сил підіймати тягарі нових надій чи бажань. Хоч би вистачило сил дожити до того великого дня, коли сповниться наша Єдина Надія, коли досягнемо нашої Мети, хоч би вистачило сил далі робити щось для нашої жінки, для нашої родини, для збереження нашого твердого і незломного духа.

Їду з тяжким серцем, але мушу вже братися до праці в нових умовах і в Світовій Федерації, тобто і надалі сподіюся бути в центрі жіночого життя, бути в контакті з усім українським активом жіноцтва. Думаю, що як моя келійка в Мюнхені була відома Вам усім, так і десь в Філядельфії чи Дітройті Ви все знайдете мене особисто чи листовно, і наш щирий і дружній зв'язок, зв'язок двох робітників одної справи,—не припиниться і надалі.

Тому не пишу тяжкого „Прощайте!“ — лиш повне надії „До побачення“.

Дякую за щиру і дружню співпрацю і за зичливе, повне довір'я ставлення жіноцтва до мене особисто. Не знаю, чи я його заслужила, але знаю, що всі сили вкладала в те, щоб того довір'я не обманути. Віра в справу і взаємне довір'я є основою всякої праці. А ми, жінки, мусимо бути свідомі, що тільки наша праця забезпечить Україні вірних і щирих синів і доньок у майбутньому.

І в цьому нехай поможе нам Господь!

Людмила Івченко.

Прошу писати мені на Союз Українок Америки:
Ukrainian Women's League of America
866 North 7. Str.
Philadelphia, 23 Pa
U. S. A.

Голову Світової Федерації вітають свої і чужі

П. Олена Кисілевська, Голова Світової Федерації Українських Жіночих Організацій, дістає багато листів і привітань звідусіль. Найщиріше, звичайно, вітали п. Сенаторку делегатури ОУЖ з Німеччини, особливо Берхтесгаден і Діллінген, де п. Сенаторка жваво брала участь в діяльності Делегатур.

Також бійці УПА, що є в Німецькій зоні і що особисто знають п. Сенаторку, вислали їй листа, де, вітаючи її з Різдвом Христовим і Новим Роком, пишуть:

„Ми впевнені, що Ви, Дорога Пані Сенаторко, не забуваєте також і про наших друзів, які зі зброєю в руках кують краще завтра нашій Батьківщині. Ваша праця на форумі Всесвітнього Конгресу Жінок для помочі воюючій Батьківщині та еміграції ще більше переконує нас в тім, що українська жінка, перебуваючи на еміграції, сповняє свій святий обов'язок перед Україною.

Прийміть наш щирий вояцький привіт і дружнє

СЛАВА УКРАЇНІ і Українським Жінкам.“

(Підписи).

Газета „Оттава Джорнал“ містить замітку про обрання п. Сенаторки під заголовком „Польська ДІ обрана головою жіночої організації на 80 році життя“. Цей заголовок вказує на те, як слабо орієнтуються канадійські журналісти у східньо-европейських відносинах.

П. Сенаторка написала дуже тактовне спростовання:

„Дозвольте, що при цій нагоді справлю ще одну неточність, яка попала в наголовок Вашої статті: буде правильніше називати мене українкою, а не полькою. Я розумію, що важко визнавитися в етнічних поділах, що існують в Європі і, зрозуміло, помилку можна зробити. Я сама не є винятком. Мені теж щось подібного трапилось, коли, при чаю на терасі парляменту в Лондоні, я звернулася до одного посла британського парляменту, називаючи його англійцем. Він відразу чемно поправив мене, що він скотляндець. Мені опісля сказали, що наколи б я була назвала ірляндця англійцем, то протест був би далеко сильніший“.

Треба сказати, що з усіх національних ворожнеч, боротьба між ірлявдцями й англійцями має найбільш спільних рис з нашою боротьбою проти поляків, тому це порівняння більше роз'яснило канадійській публіці польсько-українські відносини, ніж довгі трактати, яких широкий загал не прочитає.

Часопис „Глобленд Мейл“ в Торонто вмістив статтю під заголовком „Життя починається від вісімдесяти“. Журналістка Мод Фергусон подає там детальний життєпис п. Олени Кисілевської, тісно зв'язуючи його, як то і було в дійсности, з змінами і перипетіями наших визвольних змагань. Також висвітлює зв'язки нашої спільної Голови з чужинними жіночими організаціями і видатними жінками, як американка Джейн Адамс і інші. Також відзначає, що маючи досвід старшої Діпі, п. Кисілевська особливо заінтересована долею старших людей і сподівається, що гуманні почуття в Канаді візьмуть верх і що старші люди дістануть дозвіл приїхати сюди, як емігранти. „Її боротьба не відноситься тепер до прав жінок, але до кращого ставлення до людства взагалі“, — закінчує кореспондентка.

Так спільне зусилля українського жіноцтва, створивши Світову Федерацію, спропагувало і нашу справу і наших визначніших жінок серед світової громадськости.

Що роблять наші делегатки в Америці

Користаючи з нагоди побуту в Америці, відвідали наші делегатки на Світовий Конгрес Українського Жіноцтва деякі численніші осередки нашої еміграції, звітуючи всюди про працю в Об'єднанні Українських Жінок на еміграції, його організацію, стремління та осяги. Треба нашим заокеанським землякам роз'яснити політичні причини, що вигнали нас на скитальщину: розповісти про животіння в таборах, при невідповідних приміщеннях і при невідповідній відживі; про досягення на культурному і освітному полі, мимо тяжких умовин таборового існування; зосібна про долю інвалідів, вдів та сиріт, старших людей, самотних жінок та дітей; а попередусього нараджуватися над прискоренням переселення.

Жіноче віче в Ню Йорку влаштовано 5-го грудня 1948 заходом Окружної Ради Відділів Союзу Українок Америки та при співучасті інших жіночих організацій. Вічем проводила голова Окружної Ради п. Іванна Бенцаль, що в своїй промові влучно звернула увагу на відмінні обставини ниньки, коли десять літ тому, на першім жіночім вічу, протестували проти закриття польською владою Союзу Українок в Галичині та проти закриття жіночої преси тамже, у тій Польщі, що вже її нема, а наш нарід знайшовся в одній московській неволі, частина знов на вигнанні, а між ними багато вдів і сиріт, яким треба дати поміч. На вічу секретарювала представниця Золотого Хреста Стефанія Галичин.

Першою бесідницею була п. Іріна Павликовська, що в першу чергу подякувала всім тим центральним українським установам в Америці та воякам американської армії, що своїми протестами та телеграмами до американських властей причинилися до того, щоби врятувати скитальців перед насильною репатріяцією до СССР. Ніхто з українців не пішов добровільно на скитальщину і радо вертав би до дому, коли б на нього там не чекали смерть, муки і терпіння на примусових роботах заслання. Дальше звітувала про життя на скитальщині: старі, хорі, інваліди, матері, діти потребують найбільшої допомоги. Вкінці гарячими словами завзивала американських земляків допомочи переселити, як найбільше, скитальців до Америки.

Друга бесідниця п. Дарія Ребет підчеркнула успіхи СКУЖ. Довше задержалася над боротьбою геройської УПА та над ролею, що відіграє наше жіноцтво в тім змаганні за волю. Вкінці згадала про конечність помочі студіюючій молоді в Европі. Відтак промовляла Марія Демидчук, голова переселенчого осередку в Ню-Йорку, завзиваючи помочи тим, що знайшлися на еміграції, висилаючи їм посвідки на працю і помешкання. Голова СУА п. Олена Лотоцька згадала про вагу створення Світової Федерації Українських Жіночих Організацій та що з того виникла потреба створити нові центральні жіночі організації. В такі, в першій мірі, повинні об'єднатися заслужені відділи Золотого Хреста. Переведено збірку, якою зайнялися Вп. п.: Стефанія Грицько, Ева Кобзар, Ева Корпало, Дороті Кульчицька, Анета Лятишевська, Катерина Пелешок, Марія Ригель, Катарина Стефанович, і вона принесла 447.70 долярів.

Інтерв'ю з „Ню Йорк Таймс“ мала 9. грудня п. Дарія Ребет про „Силу і боротьбу УПА“. Вона заявила: „Сепаратистична Повстанча Армія України є сильна, не зважаючи на це, що потребує допомоги західних потуг проти Росії“. Часопись представляє п. Д. Ребет, як українську підпільницю, що була одною з шістьох післанців українського підпілля, які вийшли з України в 1944 р. в даремному намаганні шукати допомоги західних великодержав. Націоналістичний рух вона описала, як сильний, повний молодечих чинів та спорадично успішний в саботажах і деморалізації совітських властей. Вона твердила, що має інформації про націоналістичний рух в Україні майже до останнього дня, що контакт вдержується при помочі таємних підпольних місій з України та в Україну. Протягом останніх двох років в американську зону Німеччини пробилося понад 300 бійців УПА. Сказано, що п. Д. Ребет та її чоловік були активні, коли проголошено українську незалежність в 1941 р., як червона армія відступала з України, а націстська заливала її. п. Д. Ребет бажала б, по можности, як найбільше пізнати Америку та неформальним шляхом сказати американцям як мога найбільше про боротьбу українських націоналістів за волю.

Інтерв'ю влаштувала Організація Чотирьох Свобід України, про яку каже кореспондент „Ню Йорк Таймс“, що вона посилає підпільними зв'язками, в малій кількості, харчі, одяг і медикаменти для вояків УПА, що борються тепер в тій частині над Чорним Морем, яку часто називається шпіхлірем СССР. п. Д. Ребет заявила, якщо західні демократичні потуги не допоможуть українським націоналістам в їх боротьбі проти совєтської влади в Україні, буде наостанці весь нарід знищений. п. Д. Ребет твердить, що ті українці, що грають сьогодні таку визначну ролю в совєтській делегації до ОН, як прим., заступник міністра закордонних справ, Андрей Вишинський та Яків Н. Малік, що заступив Андрея Громику в Раді Безпеки, не є правдивими українцями. Ці інформації помістив „Ню Йорк Таймс“ під великим наголовком на 4-ій сторінці.

Наради екзекутиви ЗУАДКомітету відбулися 11 грудня у Філядельфії, на яких, крім членів, були приявні теж представниці Жіночого і Харчового відділів Комітету, представники Переселенчих Осередків в Ню Йорку і Філядельфії та нової еміграції. Була також присутня делегатка на СКУЖ п. І. Павликовська. Вирішено цілий ряд важливих переселенчих і допомогових питань та інших справ, зв'язаних зі ЗУАДКомітетом та його діяльністю.

Жіноче віче в Бруклині зорганізовано 12 грудня в салі Народнього Дому на допомогу матері і дитині на скитальщині. Віче підготовила п. Анна Бодак, голова 21 відділу СУА, враз з членами управи і при допомозі 53 Молодечого відділу. п. А. Бодак відкрила віче, вітаючи присутніх, та подала розвій і успіхи праці жіночих організацій в Америці, вказуючи на велику ролю, яку відіграв СУА. Відтак представила п. І. Павликовську, яка вияснила присутнім положення скитальців в Европі, зокрема тяжке положення жінок-вдів з дітьми. Розказала про терпіння і переходи українського народу в часі війни під обома окупаціями, гітлерівською і большевицькою, і просила помочи скитальцям через підписання аплікацій на працю і допомогу до часу їх виїзду з Німеччини. Вона подала теж вказівки, як найліпше і найкорисніше пересилати допомогу. П. Демидчук, що працює при переняттю скитальців з корабля та докладно обзнайомлена з переселенчою акцією, завізвала присутніх підписувати аплікації та зложити жертви на допомогу матері і дитині. Відтак промовляв Др. Тома Воробець, бувший голова Червоного Хреста у Львові і голова СХС на скитальщині. Він подав про свою працю лікаря-суспільника за час німецької та большевицької окупації та звернув увагу на тяжке положення хорих на скитальщині, завзиваючи о постійну допомогу. Бесідники мусіли відповідати на чисельні питання: в справі становища еміграці до Національної Ради, допомогового бюра ЗУАДКомітету, і переживань під окупацією Червоної армії. Потім промовляла ще голова СУА п. О. Лотоцька про перебіг СКУЖ та завдання СФУЖО і вказала на потребу піддержки праці нашого жіноцтва, зокрема треба попертя для Федерації, яку створено в часі Конгресу. Присутні дуже живо реагували на промови бесідниць, приймаючи їх бурхливими оплесками. По вічу відбулася прошена спільна вечеря. В часі вечері були промови і зібрано 205.90 долярів на фонд матері і дитини.

Реферат на Святочній Академії в 23 річницю трагедії під Базаром, що влаштувала Організація Чотирьох Свобід України відділ в Нюарку дня 12 грудня, виголосила п. Д. Ребет.

Жіноче віче в Пітсбургу відбулося дня 19 грудня в салі гр.-кат. церкви, старанням 27 відділу СУА. Проводила голова п. Малевич. З головним рефератом виступила п. І. Павликовська, виясняючи ціль свого приїзду до Америки, щоби знайти порятунок для вдів і сиріт на скитальщині. Широко згадала життя на Західній Україні до війни 1939 р., культурний розвиток краю, поширення „Просвіт“ і поглиблення їх праці, зріст кооператив і читалень і поширення тверезости. Описала життя українців під совітами, а потім під німцями, і вкінці еміграцію на захід. Коли українці переконалися, що наїздник діє лиш на загибель України, стріляє людей, нищить культурні надбання народу, тоді подалися на захід, рятуючи своє життя. Молодь масово пішла в підпілля, започатковуючи

УПА. Розповіла про примусові роботи в Німеччині, бомбардування і голод, а вкінці про життя в таборах. Згадала марево репатріяції, що все ще висить над скитальцями та не дає їм спокійно спати. Згадала про культурне життя в таборах, до якого у великій мірі причинилося наше жіноцтво. Старанням жінок повстали різні варстати праці, робітні, переведено фаховий перевишкіл. Всюди засновано діточі садки, де знайшли опіку діти дошкільного віку. Жінки відвідують хорих по лічницях і шпиталях, доживлюють молодь і бійців УПА. Головно ж апелювала бесідниця в справі підписування аплікацій, щоб вирвати скитальців з таборів, де вони поволі марно пропадають. Потім промовляв парох О. Киндій та завзивав до щедрої помочи скитальцям. Професор В. Кульчицький завізвав до грошової складки. Інж. Малевич і п. Кіналь заохочували спроваджувати на працю скитальців, бо самі вже підписали багато аплікацій. На поміч вдовам і сиротам зібрано 189 долярів.

Загальне Громадське Віче влаштовано дня 19 грудня старанням 24 відділу СУА в Елізабет, Ню Джерзей, де головною бесідницею була п. Д. Ребет. Пройшло воно з великим успіхом, але, на жаль, не розпоряджаємо подробицями його перебігу.

Два Жіночі Віча в Дітройті відбулися одного і того самого дня, 2 січня 1949 р., одно в „Українськім Народнім Домі", а друге в „Українській Хаті". Справоздання з віч подав американський щоденник „Дітройт Нюз" дуже прихильне. Як подає ню-йоркська наша часопись „Свобода", оба віча зібрали велике число громадянства, зокрема жіноцтва. П. І. Павликовська вповні оправдала сподівання нашої громади і в своїм рефераті порушила всі наболілі питання скитальщини. Промовляли ще голова ЗУДКомітету адвокат Іван Панчук, Катарина Хомяк і Анастазія Волкер. Вічем проводила п. Ірина Козаченко. Збірка принесла понад тисячу долярів.

Сходини жіноцтва і громадянства зорганізовано 3 січня в Дітройті в справі СФУЖО, на яких була цікава дискусія та ставили багато запитів, на які п. І. Павликовська давала вичерпуючі відповіді. На час її перебування і пропагандивної праці зав'язався був Діловий Комітет з представниць жіночих організацій, до якого ввійшли Вп. пані: Біловус, Будзан, А. Волкер, А. Ганиш, Дісяк, Джумаґа, Ігнатюк, О. Канній, І. Козаченко, Левкут, Машталір, Небоженко, Пиндик, Сена, М. Сливинська, Стецько, К. Хомяк, Шавінська і Ясінська. Скільки труду і заходів мали ці жінки, це можуть добре оцінити лише члени активу жіночих організацій, що самі безперестанно в руху з бажанням сповнити все, як найдоцільніше і найліпше.

Стріча з чужинками 4-го січня. Вищеназваний Діловий Комітет улаштував сходини з жінками „Дітройт Уіменс Сіті" Клюбу, получений з імпрезами під наголовком: „Різдво за залізною заслоною", що написала п. Шустакевич. Часопись „Дітройт Фрі Прес" з 9. січня дає довге звідомлення своєї сталої клюбової кореспондентки Павлини Штерлінґ з великими фотографіями п. І. Павликовської та п. А. Волкер за різдвяним столом, де копичаться колачі з повтиканими свічками. Взагалі було запрошено вісім чужинних жіночих американських товариств, що прислали багато заінтересованих, поважних делегаток. „Народ, що охороняє свої традиції, охороняє сам себе." „Це стало причиною" — пише п. Штерлінґ, — „чого українська кольонія в нашім місті святкує своє Різдво. Цього року ще прийшла особлива ціль — допомога своїм землякам-скитальцям в ДП-таборах". Пані Анастазія Волкер об'яснила кореспондентці, що українці глибоко релігійний нарід, а Різдво це свято повне старих звичаїв. З першою зіркою сідається до різдвяного столу, де подають 12 страв в честь 12 апостолів. Посередині столу стоять три колачі один на другім і трираменний свічник, що символізує св. Трійцю. На рогах столу під гарно виткаою скатертю головка часнику, що охороняє від вроків та хоріб, сіль та колоски пшениці ворожать багатство землі... Згадує „Фрі Прес" про те, що українська кольонія гостить в себе п. І. Павликовську, голову жіночої еміґрантської організації України, що вже в декількох містах промовляла до своїх земляків. „Жінки і діти в таборах думають, що вони всіми забуті" — каже вона. „Вони мають тільки одну надію знайти нові домові огнища при допомозі жінок з Америки. Жінки-скиталки просять жінок всего світу урґувати у властей, щоби був облегчений прискорений виїзд для ДП, а особливо для самітних жінок і вдів з дітьми". П. І. Павликовська прочитала письмо одної з тих жінок, де вона пише, що жінки надіялися, що знайдуть в демократичному заході нову рідну хату, де будуть могли спокійно працювати на своє існування. Тимчасом демократичні країни дуже вибирають, віддаючи перевагу мускулам. Лиш молодим, сильним мущинам, що можуть витримувати тяжку працю, дані можливості до еміґрації. Жінки оплакують той стан, що держави, що мають добру волю допомочи ДП в еміґрації, розбивають родини, розлучуючи їх. Коли мущина може влаштувати своє власне життя в новому краю, на чужині, то може те саме зробити і для своєї родини... „Ніхто не хоче репатріюватися, або бути репатрійованим! Ніхто не хоче жити в країні, окупованій Росією, ніхто не хоче віддати своїх дітей під комуністичний режим! Призначенням скитальців є життя в чужих краях. В таборах жити невимислимо тяжко..." — закінчила п. Павликовська, подає „Фрі Прес". Тамже була вміщена фотографія п. Доні Стефанії Демрей, вбраної в гарну вишивану блюзку, що на тім Свят-Вечорі співала колядки, які знайшли велике признання у чужинних гостей. Наша делегатка показувала присутнім альбоми з Міттенвальду і Гановеру, що їх случайно захопила зі собою з Філядельфії, та що служили їй документами скитальського життя і жіночих досягень.

Відвідини 37 відділу СУА в Дітройті, де головує п. Демрей і де серед членів вже є новоприбувші пп. Бень і Уляна Коваль, були 5 січня. До зібраних промовляла п. І. Павликовська та давала обширні відповіді на цікаві запити. Дітройтські жінки посідають прегарну і дуже вартісну збірку народньої ноші, яку помогла наша делегатка етнографічно посортувати.

Конференція з головою Католицького Стейтового Комітету, епископом Возьніцьким, відбулася 6. січня рано. П. І. Павликовська вручила йому письмо Міжнародної Жіночої Ліґи на вигнанні. Розмова продовжалася одну годину.

Свят-Вечір в обох відділах Золотого Хреста в Дітройті провела наша делегатка, п. І. Павликовська з членами тих заслужених товариств в піднесеному настрої і дружних розмовах. Ці жіночі організації перед війною займалися головно допомогою для ОДВУ.

Жіноче Віче в Клівленд відбулося 8 січня, де реферували обі наші делегатки пп. І. Павликовська і Д. Ребет і пройшли при великім зацікавленню приявних.

Два Жіночі Віча в Аркон при участі обох наших делегаток п. Д. Ребет і п. І. Павликовської були 9 і 10 січня, але про них подамо слідуючим разом подробиці. Відбулися вони при великім здвизі наших земляків та виказали бадьору активність жіноцтва.

Крім офіційної програми, зазначеної згори аранжерками віч і других імпрез, треба відбути багато конференцій, запросин, відвідин, розмов і т. д.

Оскільки наші делегатки одержать продовження своїх віз, що важні лише на три місяці, то виїдуть на ряд віч до Канади, куди їх запросили наші канадійські жіночі товариства. Можливо, що через фінансові труднощі (бо залізниці за океаном вельми дорогі!) тільки одна делегатка зможе туди поїхати. Особисто одержала п. І. Павликовська на ту поїздку запросини від Координаційного Українського Комітету (КУК).

МБД

Жіноча сторінка в Бельгії

В числі 1—2 часопису „Вісті", що видає УДК в Бельгії, появилася сторінка „Жіночий Шлях", орган українок в Бельгії, згідно з постановами жіночих резолюцій на першім Українськім Конгресі в Брюселі 1 листопада 1948. Сторінку редагує колегія „Жіночого Життя". з рамени центральної управи Жіночої Секції при УДК. Сторінка має характер різдвяно-святочний.

Видавання жіночої сторінки треба щиро вітати, але бажано було б до дрібних вістей ставитися більше критично і не поміщати таких, що їх видумують злобні люди, недоцінюючи ваги жіночих організацій.

Українське жіноцтво в Бельгії

Зараз по капітуляції Німеччини стали напливати до Бельгії перші українські еміґранти і гуртуватися біля Українського Допомогового Комітету.

Жінки, поза принагідними виступами деяких одиниць, не виявляли організованої активности. В першу чергу мусіли здобути працю, хату і хліб та правно себе оформити. Наше жіноцтво в Бельгії — це в більшости молоденькі матері з дрібними діточками, а незаміжні працюють на прожиток, дуже часто в таких умовинах, що навіть не розпоряджають вільною неділею. Наші робітники в Бельгії не живуть компактною масою, а розсіяні по цілій країні, по всіх промислових центрах. Те саме, навіть у більшій мірі, відноситься до жіноцтва. Нам бракувало жіночого активу, який розпоряджав би вільним часом для організаційних поїздок, об це розбивалися всі найкращі заміри і думки.

Кадри нашого жіноцтва в Бельгії підкріпила щойно більша еміґрація нашого робітництва з Німеччини, а перший Український Конгрес дав нам перегляд і облік наших сил і спроможностей.

В дні 31 жовтня 1948 перейшли в поході загальної української демонстрації вулицями столичного міста Брюссель відділи нашого жіноцтва з усіх сторін Бельгії. Йшли жінки в лавах СУМ-у, Пласту, йшли гурти в національних одягах, йшли гарними рядами громадянок, між якими можна було бачити матерей з маленькими дітьми. Подивугідне зрозуміння ваги історичної хвилини і суспільна карність нашого жіноцтва зворушили чужинців, а українцям дали запоруку, що таке жіноцтво виховає свідомих і карних громадян нової української держави.

В підготовці і виконанні святочної програми в першому дні Конгресу потрібні були жіночі руки, хочби для прикрашення обох каплиць для Богослужб, прибрання нового українського дому для посвячення і т. п. Тут багато праці вложили наші студентки лювенського університету. На святочній академії в 30-ті роковини „Листопадових днів" і четверті роковини смерти великого митрополита Кир Андрея жінки брали активну участь.

В другому дні Конгресу делегатки жіноцтва зібралися в окремій кімнаті, яка симпатично вражала своєю „жіночістю". Стіни прибрані вишивками. В одному кутку столик, на якому розкинені жіночі журнали сучасних днів. У другому кутку на столику альбоми з узорами вишивок, картини княгині Ольги і т. п. Стіл для президії застелений вишитою скатертю, над столом Тризуб, увінчаний прекрасним, низинкою гаптованим ручником. На вікнах полтавські ручники, яким вже може зі сотня літ, бо вишиті квіти полиняли, а полотно вже від старости стало мов решітка, прозоре, але „це дорога пам'ятка нашому жіночому серцю", — сказала наша предсідниця п. З. Витязь. Це ще може „бабунине придане" тої жінки, що привезла їх тут, крізь пожари, бомби, грабунки і табори. Дійсно, тільки жіноче серце здібне до такого пієтизму.

У соняшній та рідній атмосфері приступили наші делегатки до праці. Пані Витязь відкрила наради і, по обранні президії, здала звіт зі своєї праці жіночої референтки при УДК. Потім виголосила доповідь про форми, життя і організації жіноцтва від найдавніших часів. Заслухано теж доповідь п. І. Петрів про тиху працю жінок у визвольних змаганнях українського народу. Потім вив'язалася жвава і цікава дискусія, що довела до ухвали: створити окрему, автономну організацію при УДК.

Користуючись тим, що на нарадах були заступлені всі наші осередки, обрано пятичленну управу і тим чином наше жіноцтво в Бельгії остаточно оформилось в „Жіночу секцію при УДК". В склад управи ввійшли: п. Зинаїда Витязь—голова, п. Іванна Петрів—містоголова, п. Ангелина Худа—секретарка, пп. Наталія Пришляк і Володимира Михайлів—члени. Делегатки склали ряд резолюцій, які на пленарних нарадах Конгрес одобрив і прийняв.

Перше засідання управи відбулося в Лієжі дня 14 листопада, де схвалено плян роботи і розділено поодинокі ділянки праці, а саме: зовнішний зв'язок—п. З. Витязь, культ.-освітна робота—п. В. Михайлів, преса—п. І. Петрів, господарський—відділ п. А. Худа і п. Витязь, суспільна опіка—п. Н. Пришляк. Розділено поміж себе осередки нашої еміґрації в Бельгії для догляду і опіки.

Група делегаток Першого Українського Конгресу в Брюселі (Бельгія).

Посередині сидять: п. Зінаїда Витязь — голова і п. Іванна Петрів — містоголова Центральної Жіночої Секції.

План управи Центральної „Жіночої Секції" не залишився тільки на папері, бо вже того самого дня відбулися загальні збори жінок ліежської округи, основано філіяльну Жіночу Секцію на місто Лієж з округою, а 18. листопада відкрито філію Жіночої Секції у Флєнню. Зараз йде підготовка до загальних зборів жінок всіх інших округів, щоби в найкоротшому часі охопити організаційно все українське жіноцтво в Бельгії.

Українські жінки в Бельгії включаються однозгідно у фронт праці і боротьби за здійснення наших національних ідеалів і кладуть в наше державне будівництво свою цеголку.

І. Петрів

РЕЗОЛЮЦІЇ ЖІНОЧОЇ КОМІСІЇ 1-го КОНГРЕСУ УКРАЇНЦІВ У БЕЛЬГІЇ

Жінки-делеґатки 1-го Конґресу Українців у Бельгії створивши окрему жіночу Комісію, після доповіді-звіту за роботу голови Жіночої секції при УДК:

1) Схвалюють накреслений план праці жіночих організацій:
2) Відмічають певний успіх в деяких ділянках, як:
   а) виявлення жіночого активу і нав'язання з ним зв'язків,
   б) справа обліку жінок і дітей,
   в) створення референтур жіноцтва при Філіях УДК.
   г) організація жіночих секцій при деяких філіях УДК,
   ґ) нав'язання зв'язків з жіночими організаціями Бельгії і організаціями, що опікуються чужинцями,
   д) нав'язання зв'язків з укр. жіночими організаціями поза Бельгією,
   е) заходи в справі організації виставок укр. мистецьких виробів тощо,
3) Враховуючи всю важливість і потребу організувати українське жіноцтво в Бельгії і об'єднати його в жіночих організаціях, остаточно оформлюють Жіночу секцію при УДК, одноголосно обираючи Управу централі в складі 5 осіб, якій доручають зайнятися розробкою статута в рамках автономної секції при УДК;

4) Доручають голові жіночої секції на першому засіданні Управи УДК поставити питання про виділення в газеті „Вісті“ сторінки для жінок і дітей;
5) Доручають новообраній Управі надіслати привітання до укр. жіночих організацій поза Бельгією і звіт про роботу 1-го Конґресу до укр. жіночої преси.

Ухвалюють:

1. Повернувшись на місця, розгорнути широку роботу щодо дальшого об'єднання укр. жінок у Бельгії і втягнення їх до жіночих організацій.

2. В тісній співпраці з Науково-Освітнім Т-ом зайнятися самою важливою ділянкою нашої роботи — виховання дітей, організовуючи в укр. осередках школи й дитячі садки та виділюючи для роботи в них жінок-педагогів, а там, де таких немає, — здібних до цієї праці жінок.

3. Об'єднати ще більше жінок навколо Церкви, заохочуючи їх приймати активну участь у релігійному житті.

4. Підносити мораль так української родини, як і відірваних від родини одинаків.

5. Провадити відповідну виховавчу і культурно-освітню роботу, щоб гідно репрезентувати себе серед чужинців і гордо нести ім'я українки.

6. Взяти на себе обов'язок зайнятися справою організації виставок укр. мистецьких виробів, звернувшися по відповідну допомогу до Управи УДК і Філій.

7. Прийняти накреслений Централею план праці для переведення його в життя на місцях.

Консерватизм жінок

На Світовому Конгресі Українського Жіноцтва інж. Дм. Андрієвський, складаючи привіт від Національної Ради в Европі, підкреслив консерватизм української жінки, як велику цінність, що зберігає родину, релігію, а тим самим основу рідної Держави.

Чи дійсно жінки консервативні, непоступові, та які українські жінки зокрема?

Чи вважають жінки, що те, що було раніше, було краще від сучасного, та не хочуть ніяких змін на майбутнє? Ні!. Жінки не консервативні в житті і вони не є консерватисти в розумінню напрямку в політиці.

Немає жінки на світі, яка хотіла би повернутись, як росіянка, до життя в теремі, або, як жінка сходу, до життя в гаремі, або до ношення паранжі, чи чадри, що закривали все обличчя, заважали рухам та задушували видих при спеці сходу. Чи може хоче хоч одна, щоб її продавали, як товар, чи силоміць віддавали заміж за старого, немилого, поганого? Або хоче бути однією з тих жінок, де, за мусульманськими звичаями, багато жінок в одного мужа? Чи може китайські (хінські) або японські дівчата хотять терпіти нелюдські муки, носячи колодки на ногах, щоб мати маленькі стопи, та ще бути при тому лагідними і привітно усміхатись? Чи може жінки хотять кріпацтва, коли пан міг би продавати родину вкупі та кожного зокрема, коли було „право першої ночі“, або коли жінку примушували кормити своїм молоком не своє дитя, а панське, або навіть цуценят?

Наш поет Шевченко в поемі „Сон“ каже:

„На панщині пшеницю жала,
Втомилася; не спочивать
Пішла в снопи — пошкандибала
Івана сина годувать“.

Чи може жінка хотіти учитися, розвиватися духово та бажає слухати запевнень, що жіночий волос довгий, а розум короткий? Чи може жінки не мають мати рівних прав при виборах до парляментів та інших громадських установ? А так ще недавно, за пам'ятю нас, старших жінок, так знущалися всі часописи з англійських суфражисток, що добивались політичних прав для жінок та улаштовували демонстрації в англійському парляменті. А тепер найбільш голосній з них п. Ланкгирст збудували в Лондоні пам'ятник.

Ні! Не може жінка хотіти повернення до старого і навіть зупинитись на тому, що існує — бо майбутнє повинно дати кращу долю так жінці, як і її дітям, тому вона по самій своїй природі є поступовою. Українська жінка, порівнюючи з іншими народами, була в минулому, крім панщини, в значно кращому становищі — вона була вільна, не знала терема, не знала паранжі, чадри чи колодок.

Мати-господиня справді була повною господинею, бо чоловік часто ходив у воєнні походи, воював, чумакував, а вона з макогоном, замість булави, правила самостійно господарством. Наслідки цього ми маємо позитивні: мати виховує свого сина на борця за Батьківщину, за Державу, на вояка сучасної УПА. А син є воїном з власною волею та ініціятивою, а не як німецький вояк, що з дитинства виховується на сліпого виконавця чужої волі — через постійну бійку прилюдно по обличчю, через що тратить свою людську гідність і стає сліпим знаряддям в руках кайзерів чи гітлерів.

Наші жінки на еміграції показують зразки організованости та ініціятивности, створивши Світову Федерацію, яка ставить метою осягнення найвищого ідеалу народу —Суверенної Соборної Незалежної України.

На рідних землях віддають наші жінки свою кров і життя за Україну в рядах борців героїчної УПА. Жінки інших націй, що були в неволі мужчин, їх законів, звичаїв, теж підняли голос і він лунає в світовому маштабі з уст п. Ландіт Негру, Чайканшек, Еви Перон, не згадуючи про голос Косенкіної, що пролунав, як і все, що вирветься ізза залізної заслони, так надзвичайно з уст скаліченої фізично людини, але людини з крицевою волею.

Маємо і п. Лейн і п. Рузвельт, дочок вільної Америки, що вільно і голосно промовляють на захист жінки та України.

І в той час, всі жінки, а українські зокрема, є людьми поступовими, бо бережуть родину, релігію, шанують свою мову і свої звичаї. Бо є цінності вічні, цінності незмінні, що не тратять за силою часу, та є потреби, що належні всьому людству, во всі віки, на всіх частинах світу. Всі нормальні люди хочуть жити, любити і продовжувати свій рід, незалежно від того, чи вони консерватисти, чи революціонери. Для жінки всіх віків, всіх світів та, можливо, всіх плянет, вільною є свята любов до власної дитини. До Бога звертається вона, щоб він зберіг дитину та дав їй щастя і во віки вічні буде вона це робити, і тому береже релігію. Вона знає, що найкраще виховання є в родинному теплі, тому береже родину. Бо дитині потрібна не тільки мати, але й батько. Тому жінка, хоч вона найзавзятіша феміністка, не хоче відмовити своїй дитині мати батька. Була, правда, одна жінка за наші часи і, здається, ніби розумна жінка, але в цьому питанні „зарозумна“, що хотіла прагнути до того, щоб мати була зовсім вільна і не залежала матеріяльно від батька дитини і тому заперечувала взагалі подружжя і родину. Це комуністка Олександра Колонтай, — довголітній амбасадор СССР в Швеції, яку навіть минулого року поставили кандидатом на Нобелівську нагороду миру за мир між Фінлянлією та СССР. О. Колонтай написала книжку про „Державне страхування материнства“, де проводить ідею, що жінці та дитині не потрібен муж, батько і родина. Вона за „вільне кохання“ і пропонує, щоб чоловіки несли загальний тягар виховання, складаючи на це податок, а жінки щоб одержували з тих фондів кошти на своїх дітей і не були залежні від одного чоловіка, батька своєї дитини. Але цей витвір є суто комуністичний і навіть самі большевики, з бігом часу, примушені все більше підтримувати основу держави — родину, ускладнюючи розводи.

Чому жінки так підтримують та зберігають різні звичаї та обряди. Не через консерватизм, якого в них немає, а через те, що в звичаях є краса, а жінка прагне до краси і хоче передати її з роду в рід. А клясична краса, краса Гелляди та Риму, це вічна краса. Для українки краса старих звичаїв, що своїми коріннями сягають аж до поганських часів, — це також культ своєї рідної, вічної краси.

Поруч з тим культом українські жінки є поступові в свойому житті, бо прагнуть кращого майбутнього, стремлять до нього, а найголовніше, як матері — носії вічного життя, ведуть до кращого майбутнього своїх дітей, а тим самим все людство.

Ол. Трофимовська

Тривога

Нарис

Присвячую Ліді Рудик.

Я зійшла на долину й запитала, чи був уже до мене телефон. Ні, телефону не було.

— Чи ви напевно знаєте, що ніхто не дзвонив до мене?

— Ні, не дзвонив ніхто.

— Телефон мав бути з лічниці, але ви кажете, не дзвонив ніхто?

— Може задзвонять пізніше — сказав господар з клопітливою усмішкою і звернувся до якогось чоловіка, що прохав налити йому пива.

Я вернулася нагору. В моїй кімнаті застала я Лялю, господареву дочку.

— А де є Наталка? — сказала вона, простягаючи мені ручку.

— Добрий день, Лялю! — промовила я, не відповівши на запитання, що на нього аджеж я була приготована.

— В залі її теж немає.

— Кого?

— Наталки!

— От, ні, там її немає. Чи ти хочеш рисувати, Лялю? — запитала я, коли Ляля чомусь не відходила.

— Я думала, що Наталка є на горі. В залі ми й так не могли би нині гратися.

— Так? Не могли би гратися?

— Адже ж нам не вільно гратися в залі, як є гості.

— Ах, так, є гості?

— Заля є повна і музика теж є. Ви не бачили? Всі столики зайняті.

— Ні, я не бачила.

— Але ж ви були там щойно, ви говорили з татом при телефоні!

Ляля сміялася, хитаючи голівкою.

— Ви певно думали собі про щось іншого, — сказала вона, намагаючись покрити моє збентеження — я знаю, в мене буває іноді так само; коли я йдучи щось думаю, то не знаю, чи йшов хтось дорогою попри мене, чи ні.

— Ти хотіла щось рисувати, правда?

— Ні, ви вже питали мене про це, — відказала Ляля з лагідним докором. — Чи ви не могли би мені розказати, що сталося з цею маленькою дівчинкою?

— Маленькою дівчинкою?

— Я думала, — Ляля спаленіла — я думала, що ви могли б мені це коротко розказати. Або, — додала вона ще більше ніяковіючи, — ви могли б мені докінчити казку, а я відтак розкажу Наталці. — Я погодилася.

— На чому ми спинилися вчора?

— Як мама поклала дівчинку до ліжка. Вона збирала квіти і простудилася, і мама поклала її до ліжка.

Вчора на проході я розказувала дітям видуману казку про дівчинку і квітки й матусю, так як це люблять слухати малі дівчатка, але сьогодні в мені було все мертве, я не знала, звідкіля б мені взяти квіток, що роблять дитяче життя таким барвним, і пригод, що роблять його таким буйним.

— Чи вона була дуже хвора?

— О так, — сказала я без надуми, — вона була така хвора, що її мусіли відвезти до лічниці.

Ляля настрашилася і я мусіла її заспокоїти:

— Хворій дівчинці сподобалося у лічниці. Її поклали до великої, білої кімнати. Там було кілька інших ліжечок і в них лежали діти.

— І всі були хворі?

— Зпід білих накривал виглядали лише їхні голівки, ясні й темні, а тому, що їхні очі були нерухомо вп'ялені в нову дівчинку, вона думала, що це ляльки. — Ляля засміялася.

— Біля кожного ліжечка — розказувала я далі — стояло маленьке крісельце, для паяцика, що стеріг ці хворі лялечки. За найменшим порухом паяцики піднімали руки з шаблюками, наче ті лицарі, що колись стояли на сторожі біля сплячих царівен.

— І вони не засинали? — запитала Ляля.

— Чому ж би ні? — кликнула я. — Ніччю, коли лялечки спали... — і тут побачила я, що сказала дурницю.

В очах Лялі світилося незадоволення; вона думала, що лицарі на сторожі не повинні спати. До того я, знерухомивши сном усі постаті дії, не могла вийти з цеї мертвої точки. Я чула на собі Лялин погляд, повен дожидання, і почала по хвилині:

— Ніччю, коли в цілому домі було так тихо, що кожен віддих здавався голосом живого життя, коли всі лежали обняті снами, повними мрій і з'яв (бо сон приходить у лічниці і до тих, що терплять, і усипляє однаково і людей і терпіння), коли, кажу, було тихо й темно, в кімнаті, де були діти, беззгучно відчинялися двері і входила висока, жіноча постать. Вона підходила до дитячого ліжечка, брала за руку дівчинку і виводила її геть.

— Це була її мама! — сказала Ляля, полегшено зітхаючи, лише в кутиках очей чаївся ще ляк, викликаний описом нічної тиші в лічниці.

— Думаю, що так, — сказала я по надумі.

— Чому вона забрала дівчинку!

— Вона хотіла покласти її до іншого ліжка, їй було сумно, що її дитина лежить сама у цій великій кімнаті, де діти є як мертві лялечки. Вона поклала її в городі.

— І залишила її там?!

— Так, мати просила дерева, щоби шуміли її дитині до сну, а пташок, щоби будили її вранці своїм солодким, зичним щебетом. І дитина спала в цьому городі разом з квітами, деревами й пташками.

— Але вона взяла зі собою паяцика?

— Ні, вона залишила його, бо бачиш... замість паяцика біля неї стояв малий, білий янгол з розгорненими крилами.

— Коли я сплю, то наді мною теж стоїть янгол-хоронитель — промовила Ляля — і над Петриком і на кождою дитиною. Чи це вже кінець? —вона була наявно розчаровна.

— Так, здається мені, не пригадую собі, щоб я знала щось більше про цю дівчинку.

Щойно, коли Ляля відійшла, я згадала, що забула щось: додати, що цей янгол з розгорненими крилами був з каменя.

Мінден, 25. V. 1948. Ірина Винницька.

Вишивана сорочка

Було це саме сорок літ тому.

Поїзд переїздив вздовж багатих піль Покуття, що золотились ланами пшениці й кукурудзи. Денеде стояли вже копи, денеде видно було похилі постаті женців.

Я верталась тоді з села Тулова з установчих зборів кружка „Жіноча Громада“, куди їздила в делегації з львівської централі, як організаційна референтка. Добре новим жіночим кружком підготоване свято, промови, хор, похід при звуках січової музики, девятьдесять вписаних членів в одному селі, це був відрадний звіт для львівської централі „Жіночої Громади“.

На одній із малих стацій близько Снятина побачила я гурт селян, чоловіків і жінок, старших і молодших, і малих дітей, що прощались із якоюсь по-міському вдягненою дівчиною. Якось дивно виглядала ця постать між покуцькими молодицями й дівчатами в їхніх гарних, мальовничих одягах. Всі вони прощались із панею, а якась старша жінка плакала.

Незнайома ввійшла якраз до мого переділу, а чорнява дівчина з кількома рядками герданів на круглій головці подала їй нову дешевеньку валізку. Пронизливий свисток — і поїзд рушив із місця.

Ми були лише дві в нашому переділі і я почала приглядатись нашій сопутниці. Струнка, висока, добре розвинена молода дівчина. Її тоненька батистова блюзочка з фальбанками та вузька довга спідниця ніяк не годились до її широких плечей, мускулистих рамен, зароблених рук та обсмаленого на сонці лиця. Гладке чорне волосся непокірно висмикувалось ізпід різних гребінчиків та припинок, що придержували її міську зачіску.

Тому що дівчина з герданами дуже скидалась на неї, я подумала, що це буде її сестра, переодягнена в міський одяг.

— Куди вона їде, мигнуло в моїй голові. Чи може до Львова на службу, як багато наших сільських дівчат? Та на це вона занадто причепурена. І занадто врочисто прощав її, провожав у дорогу цілий гурт людей.

— Куди їдете? — спитала я незнайому.

Великі сині очі, обведені довгими чорними віями, глянули холодно, майже вороже. Густі чорні брови насупились і — не відповіла нічого.

Обі ми дивились мовчки в вікно. Перед очима мигали лани збіжжя, зелені загони тютюну, золотисті голови соняшників. Здалека видніли білі хати та блискучі бані церков.

Згодом почула я, що моя товаришка їзди плаче. Я знов звернула на неї свій погляд. Вона зняла з полиці свою валізу, відчинила її та стала оглядати свої речі. З якоюсь увагою, я сказала б ніжністю, розглядала вишивану сорочку з барвно-розведеними взорами — дівоцьку і другу біломережану — молодицьку. Так само до герданів і стрічок. І витягнула ще білу хустину, зав'язану в вузлик.

— „Які гарні ваші сорочки“ — не видержала я і мимоволі заговорила до непривітної сусідки.

Глянула на мене й заридала.

Я морозу не боюся!..

—„А хіба вам подобаються мої сорочки?“—спиталася згодом. І вже пішла між нами розмова. Я довідалась, що вона їде до Америки. Там уже є її брат, працює в копальні вугілля. А тепер їде вона. У батька мало землі, не можна всім поміститись.

—„Молодшу сестру Марічку бере сусідський син, багач, то їй мусить дедьо дати більше землі, щоб їй чоловікова старшина не дорікала, що бідна. Брат писав, щоб я до нього їхала, що можна буде заробляти. Може там знайду свою долю“. І розказувала, що брат прислав їй американське вбрання і писав, щоб не їхала у своїм, бо люде будуть зглядатися і сміятись по дорозі.

—„Ще писав, щоб я до нікого в дорозі не говорила, щоб до мене не причіпився якийсь та не завіз Бог зна куди. А я таки взяла свою ношу. Щоб мене хоть поховали в ній, як там носитися не буду. Як умру дівчиною, то в вишиваній дівоцькій, а як замужньою, то в мережаній, як годиться. І грудку землі дали мені неня в вузлик“.

Її гарні сині очі знову зайшли сльозами. Я стала її вговорювати, що не годиться плакати, коли таку далеку дорогу має перед собою і все серед чужих людей — мусить бути тверда і спокійна.

—„О я з ніким не буду говорити, так як брат писав“ — і її брови знов насупились завзято. „То я лиш із вами говорю, бо виджу, що ви наша“.

Ми доїздили до Станиславова, де треба було мені висідати, а дівчина їхала далі на Львів-Краків, через Німеччину до Гамбургу, щоб сісти на кора ель, а там — за океан. Ми попрощались, як давно знайомі, як рідні.

З того часу минуло сорок літ.

Багато довелося за той час побачити — добра і зла, — багато пережити — гарного й гіркого. І тепер, коли найшовшись із тисячами інших бездомних на чужині, слідкую, як наші заморські сестри об'єднуються до спільної праці, люди на рідній землі мовчати мусять, прийшла мені на думку ця сільська дівчина-емігрантка зперед неповна півсотні літ, — що як уміла — думала про рідний край, що везла з собою вишиті сорочки і грудку рідної землі, як єдиний скарб, забраний із собою за море.

А тепер зміряємо туди ми, знеможені, розбиті горем. Зміряємо до того нового світу, що не дуже нас хоче й потребує. І мало в кого є надія, що знайде там свою долю. Хіба дружні руки заморських сестер, що простягнуті нам назустріч, — дозволять хоч на хвилю забути, що ми „ізгої“ з рідної країни, які навіть грудки рідної землі не встигли взяти з собою.

Незнана сестро з соняшного Покуття! Чи знайшла ти свою „долю“ в новому світі? Чи заховала в скрині вишивані сорочки, щоб показати своїм дітям? І чи блищав тоді в твоїх очах такий вогонь, як тоді давно, коли їдучи з дому, стискала в жмені ширинку з грудкою рідної землі?

Олена Охримович-Залізняк

Дівоча академічна школа
СС. Василіянок у Факс Чейс

Учениці Академії СС Василіянок у Факс Чейс, біля Філядельфії, вславилися своєю ініціятивою і переведенням в діло допомогової акції „Діти — Дітям“, яку започаткували 1948 р. Вони збирають харчі та одяг і пересилають до скитальських таборів, частину через ОУЖ, частину інвалідам, а частину потребуючим утікачам. Тому наші делегатки на Світовий Конгрес Українського Жіноцтва в першу чергу відвідали цю академічну вищу школу СС Василіянок та тих, що там набирають знання для використання його в дальшому життю.

Монастир, школа і дівочий інтернат містяться в гарному будинку в околицях Філядельфії, у Факс Чейс. Делегаток привітали мати Ігуменія і мати Марія, що є головними дорадницями цеї допомогової акції „Діти — Дітям“, які скерували думки дітей в такім благороднім напрямі і слідкують за добрим виконанням. Делегатки оглянули при їх допомозі, це учбове, взірцеве заведення, де міститься школа (гайскул) і коледж, інтернат і монастир. В школі находиться багата бібліотека, яку віддало їй місто Філадельфія до научної розпорядимости, і з якої користають охоче учениці. Шкільні кляси, уладжені модерно, так само модерна обстановка спалень та їдальні інтернату.

У великій концертовій салі промовила до СС- Василіянок і до учениць голова ОУЖ п. Ірина Павликовська, дякуючи їм за їх старання і труд. Піднесла благородність їх старань і підкреслила ніжність співчутливих молодечих сердець, що вже юними хочуть вкласти свою лепту на вівтарь батьківщини. Друга наша делегатка п. Дарія Ребет вказувала на високий моральний вплив допомоги „Діти — Дітям“ серед скитальців. Учениці розпитували зацікавлено про життя скитальців, а делегатки давали обширні відповіді.

Власними силами улаштували учениці 9 грудня 1948 святочний вечір, на який запросили наших делегаток. Різнородна програма радувала очі і серця: милозвучний хор учениць, прегарні народні танки, помислові мельодеклямації, що зворушували до сліз, відзначні гри на фортеп'яні та веселий скеч, що торкався турбот інститутського життя.

Гостина наших делегаток в дівочій академічній школі СС Василіянок останеться одним з найсвітліших споминів перебування наших делегаток в Америці.

Гурт молодих дівчат, з усіх кутків України, не лише дружньо провів, стародавнім звичаєм, Свят-Вечір, але при помочі представника місцевого часопису, зацікавив Україною ширший круг канадійців.

Милозвучно лунали в темряву канадійської ночі чарівні наші колядки... І не знати, що яркіше сіяло: радісні очі дівчат, чи свічки на прибраній ялинці.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Минув рік з того дня, як 3. 2. 1948 р. упокоїлася в чужій непривітній землі др Неоніла Енгель-Кудрицька.

Народилася вона 25. 10. 1890 р. в родині священика с. Новоселиці на Чигиринщині, поблизу Суботова.

Свої дитячі й дівочі роки провела серед чудової природи українського закутку, де кожна грудка землі говорила про наше величне минуле.

Батьки дали добру освіту своїм дітям, а — що найголовніше — навчили їх любити свій нарід, свою рідну землю, що за неї брат небіжчиці бл. п. др А. Кудрицький тяжко потерпів на процесі СВУ.

Закінчивши середню школу, Неоніла Кудрицька поїхала студіювати медицину. Закінчила студії в 1916 р. Студенткою мусіла заробляти собі на життя, беручи нічні дижури по шпиталях, і зарекомендувала себе як сердечна і уважна доглядачка. Небіжчиця не забувала, що вона дочка свого народу, і завжди йшла з поміччю туди, де її кликали, не вимагаючи винагороди. Молодою лікаркою іде працювати серед біженців-галичан, що їх царський уряд вивіз до Києва і далі в 1916 р., і не один з тих бідолах завдячував їй своє життя. Року 1919 Небіжчиця їде працювати до свого рідного села, а з 1923 працює постійно в Києві аж до виїзду на еміграцію 1943 р.

З найбільшою любов'ю і увагою Небіжчиця дбала за наше наймолодше покоління і вибрала тому собі фахом дитячі хвороби.

Вона працює на дитячому відділі Клінічного Шпиталя, а крім того з найбільшим задоволенням і материнською увагою працює в дитячих садках і яслах. Маленькі пацієнти завжди безпосередньо з щирою радістю зустрічали „маму-доктора“, як вони називали Небіжчицю. Відвідини „мами-доктора“ були для них завжди святом.

На еміграції др Н. Кудрицька не покидає своєї роботи, завжди йдучи туди, де її поміч була потрібна. Часто доводилося йти пішки по кілька кілометрів. Найбільшою нагородою для Неї було сердечне ставлення її малих пацієнтів. До останніх днів свого життя працювала Небіжчиця за своїм фахом, поки невблаганна жорстока смерть не забрала її від нас.

Др Н. Кудрицька-Енгель була доброю матір'ю і дружиною. Вона могла бути зразком жінки-українки, вірної доньки свого народу.

Нехай же чужа земля буде легкою для Неї, що чесно виконала свій обов'язок жінки — матері та громадянки.

Жіноцтво Мюнхену вшановує пам'ять ОЛЬГИ БАСАРАБ

В суботу 12 лютого відсвяткувало жіноцтво Мюнхену 25-літню річницю смерти геройськи погибшої Ольги з Левицьких Басараб.

Вполудні відправлено панахиду в греко-католицькій церкві Капуцінерштр., а вечером відбулася скромна академія в залі студентської оселі при Фюріхшуле.

Змістовний реферат відчитала п. Башук, хор студенток під управою п. Віри Дратвінської відспівав ряд настроєвих і бойових пісень, п. Кляра Скрипченко відіграла сольо фортеп'янове Шопена „Над могилою“ і „Революційне“, п. К. Таранова відспівала три пісні.

Зворушлива деклямація малої дівчинки вірша, присвяченого Ользі Басараб, та збірна мельодеклямація студенток доповнили програму. Гимном „Не пора” закінчено це скромне, але добре підготоване та сповнене щирости свято. Жаль тільки, що жіноцтво Мюнхену своєю нечисельною участю так слабо задемонструвало свою пошану до цієї жінки-героїні.

Присутня.

Альбоми з історичними документами

Об'єднання українських жінок на еміграції порішило, з нагоди Світового Конгресу Українських Жінок зложити історію праці своєї організації від 1945 до 1948 р. в той спосіб, що кожна делегатура ОУЖ зладила альбом, де була вміщена історія делегатури від початку існування, реферати виголошені на Ширших Сходинах та біографії визначних громадянок, що працювали в організації або співпрацювали з нею. Свою працю делегатура підтвердила знимками в альбомі, що висвітлюють життя і працю не лише жіноцтва, але й наших скитальців взагалі.

Альбоми були привезені делегатками на Загальний З'їзд ОУЖ в Цуффенгавзені і там можна було їх спершу оглянути. Потім завезла їх наша Голова п. Ірина Павликовська до Америки, де вони були виставлені на виставці СКУЖ у Філядельфії, а потім передані до архіву-музею Союзу Українок Америки. Тут вони переховуються для використовування матеріялів жіночими товариствами і часописями, іншими громадськими установами та дослідниками жіночого руху і життя на скитальщині взагалі.

Пригадуємо ще раз, що разом надіслано тих альбомів 32. З американської зони: Авґсбурґ, Ашаффенбурґ-Піонірказерне, Бад Верісгофен, Байройт, Берхтесгаден, Вайсенбурґ, Вальдкірхен, Діллінген, Ельванген, Ерлянген, Міттенвальд, Мюнхен, Ной-Ульм, Регенсбурґ дел. і Обласна Управа, Роттенбурґ, Цуффегавзен, і альбом дошкілля; з англійської зони: Батторне, Білефельд, Бурґдорф, Бравншвайг, Гайденав, Ганновер, Гелснендорф, Ґеттінген, Госляр, Дельменгорст, Фалькенбурґ, Любек, Райне; з французької зони: один спільний альбом.

Коли оформиться бюро СФУЖ, цей вартісний матеріял буде відданий до його розпорядимости.

Різдвяні успіхи наших дівчат

„Тільки декілька тижнів в Канаді, згадують рідну хату“. Під таким підн головком, а великими буквами: „Піктонські Українки святкують Різдво в сяйві свічок святочними стравами і колядами“, помістила часопись „Піктон Таймс“ довгу статтю про наших дівчат, що опинилися в місті Піктон, біля Торонта, на роботі у відомій фабриці черевиків Бат'я. Туг вони зробили знайомство з канадійським професором А. К. Ліонард та його жінкою, що зацікавлені українськими різдвяними звичаями, дали нашим дівчатам своє мешкання до диспозиції, щоби вшанували собі Свят-Вечір, як годиться. Було дванадцять страв, традиційна святочна пшенична кутя з маком і медом, та ялинка. Запрошено англійських гостей-сусідів, вісім осіб. п. Ресль Атерслей була перекладчицею, бо пан дому покликав також представника преси.

Добре складається, що наше Різдво припадає 13 днів пізніше, отже ніхто не мав родинних святочних обов'язків, а дописувач вже зазначив заздалегідь, що Великдень припадає на 24 квітня. Ініціяторками цього Свят-Вечора були дочки православного єпископа, волинянки Ганна і Лярісса Артемюк, при дружній допомозі посестер: Марії та Анни Левицьких, Ольги Савчук, Наталки Москалів, Софії Шашкевич, Ірини і Людмили Андрійович та Люїзи Яблонської, із всіх земель широкої України.

На святочнім столі не бракувало невживаного накриття для померших, забитих, загинувших в тюрмах і на засланнях, а живих неприсутніх рідних, приятелів і знайомих, пригадано однохвилинною мовчазною згадкою. Святочні поздоровлення виголосила Наталка Москалів, а канадійський журналіст відзначує, що споживання куті символізує щастя і багатство в господарстві. Точно описує борщ, вареники зі сиром і зі сметаною, узвар, і підчеркає мистецьке накриття столу, яке зладила Людмиля Андрійович, прикрасивши вишивками, привезеними ще з дому. Вона по шістьох літах скитання віднайшла в Канаді, несподівано, свою родину, що заопікувалася нею. Всі дівчата були колись насильно вивезені на примусову працю до Німеччини, а зі скитальських таборів добровільно зголосилися на еміграцію до Канади. Цікаво, що керівник фабрики Бат'я, чех, не хотів звільнити дівчат на Різдво, але за ними обстали канадійські робітники, що справді по-товариськи, взяли на себе виконання за них денної норми.

НОВІ ВИДАННЯ

НА СТОРОЖІ КУЛЬТУРИ. Видано з присвяченням 25-літтю культурної праці організації Союзу Українок Канади. Накладом Союзу Українок Канади, Виннипег, Ман, 1947, Ст. 130.

Книжка, що її видали канадійські українки у 25-ліття зорганізованої праці, призначена передусім для української родини. Не слід шукати там звідомлень чи статистичних даних. Немає теж картин із канадійського життя. Скорше можна б її назвати підручником українського побуту. Нехай, що ця назва може трохи дивовижна. Але канадійська дійсність викликала потребу такого видання, де були б накреслені напрямні української родини. А що головним рушієм родинного життя є жінка, то в її руки покладено цей твір.

Головними темами книжки є — виховання молоді, українська домівка та українська обрядовість. Три поважні питання, що займають та хвилюють українську суспільність. Найбільшої ваги перша справа, бо вона суттєва для розвою нашої еміграції. Збереження молоді рішає про її дальше буття. Перший крок тут за українською матір'ю, що повинна навчити дітей мови. Тому й багато уступів відведено цій справі.

Дві дальші теми вже торкаються самого побуту. Українську домівку обговорено побіжно в головних зарисах. Можливо, що ця справа вже розроблена в Канаді або не присвячують їй такої ваги. Одначе діяння української господині поширене також і на церкву, а саме прикрасу церковного нутра. Це дуже важна справа і варто звернути на неї в дальшому увагу.

Наша обрядовість займає найбільше місця. На чолі цього відділу стоїть питання релігійної практики, що слід радше зачислити до виховної теми. Дальше йдуть по черзі рокові наші свята та зв'язані з тим обряди й звичаї, як коляди й гаївки. З великою увагою обговорено всі подробиці постів і святкування. Навіть святочний стіл та стравописи враз із приписами. А одну ділянку, що в нас уже заникає, дуже гарно оживлено в Канаді. Це — писання писанок. У книжці подані схеми та точні вказівки.

Зі зворушенням перелистковуєте книжку. Стільки дбайливої уваги присвячено кожній подробиці, такою любов'ю до старовини надихана кожна сторінка. Навіть українських щоденних привітань не забули й упорядкували їх в окрему таблицю. Український побут розгортається перед нами погідною картиною, як її пам'ятаємо ще з давніх часів.

Для нас, що перейшли такі потрясення, він видається неймовірно далеким. Ми пережили часи, що за українське привітання можна було сподіватись поличника, а влаштування Свят-Вечора чи відспівання коляди було ризиковним кроком. Ця сторінка нашого побуту стала для нас глибокою внутрішньою потребою, й питання — бути чи не бути без того, для нас не існує.

Та про цю різницю в підході говорити не приходиться. Розбіжності завжди були й будуть, як довго зростатимемо в відрубних умовинах. Застановитись варто над тим, чи не треба би підходити до заторкнених справ із практичними вказівками. При писанках та святочному стравописі це переведено. Але в ділянці виховній варто було подати хоч простенькі вказівки, як навчати дитину письма, яким підручником віршиків чи пісень мають користуватись родичі, які засоби викликують у дитини любов і пошану до свого. Шкода, що не заторкнено питання музики й танку, що такі вже розроблені в Канаді. Також простенькі дитячі імпрези були б успішним виховним засобом.

Годі снувати здогади, не знаючи обставин. Суттєве те, що з цієї книжки б'є глибоке чуття пошани до рідної землі та її звичаїв. Воно горить тихим, рівним полум'ям та загріває на холодній чужині.

Л. Бура

ДРІБНІ ВІСТИ

Жінки в американській армії. „Стер енд Страйпс“ подає з Вашінґтону, що на службі в американській армії находиться тепер сім тисяч жінок, але кандидаток, що бажають служити у війську, більшає з дня на день. Жінок приймають до армії, фльоти і військової авіяції. Недавно подано проєкт про заснування жіночого відділу в резерві приморської варти.

Торгівля живим товаром в Німеччині. Недавно появилися були в західньо-німецькій пресі оголошення, що пошукували гарних, молодих дівчат, що мали бути заанґажовані, як манекіни на заграничні подорожі. Замельдувалося понад тисячу дівчат. Між зголошеними було письмо 22-літньої Лільо Бавер. Її завізвали предстатися особисто, щоб переконатись, чи відповідає оригінал залученій знимці, що для ліпшого враження була знята в легкім купальнім костюмі. На жаль, Лільо не мала родичів. Вони загинули в Познані. Ближчої родини також не мала. З нареченим якраз розійшлася. Тому власне хотіла би виїхати в світ за очі. Це був ласий кусок для „директора“ Курта. П. Лільо підписала контракт враз з девятьма іншими дівчатами. Подорож повинна була початися з Бельгії. Спроба зблизитися до „директора“ людським способом не вдалася. Але його шофер був приступнійший. Любить ще до того горівку. Лільо Бавер мала чудово обставлену кімнатку і невичерпані кількости алькоголю. Хоч шофер мав тверду голову, але такій великій кількості горівки, такої вибагливої якости, він не міг встоятися. Закохався. А з великої любови став вельми балакучий. Почав перестерігати свою нову приятельку, щоби, борони Боже, не виїздила з тою групою дівчат, що призначені до північної Африки. Там, і в Східній Азії, тай в інших кінцях світу існують двозначні забавові льокалі, що потребують все нових молодих дівчат. Щоби його мила йому повірила, показав їй декілька писем. Тоді витягла Лільо Бавер свою марку кримінальної агентки і шофера заарештували першого. Коротко потім пішли під ключ всі спільники банди торгівців живим товаром.

Торгують „на чорно“ дітьми. Уряд добродійности в Монтреалю в Канаді впав на слід тайної американської організації, що займалася торгівлею „на чорно“ дітьми. 50 дітей, звичайно нешлюбних, за рік продали по 1500 долярів, перепачковуючи їх до Канади, де є замало дітей для тих, що хочуть адоптувати.

Українська селянка в Парижі

Віктор Кравченко написав книжку „Я вибрав свободу“, де викрив страхіття совєтського режиму. Ця книжка розійшлася в мільйонах примірників на 22 мовах (українське видання в Канаді В. Кравченко заборонив), і відкрила очі багатьом людям на те, що робиться в СССР.

Французька комуністична газета „Леттр Франсез“ назвала Кравченка зрадником, а все, що він написав, брехнею.

Кравченко покликав до суду цю газету за наклеп. Іде судовий процес. Сваряться свідки протилежних сторін. Одні доводять, що в Совєтському Союзі все добре, а інші розповідають правду про країну за залізною завісою.

Засліплений російським шовінізмом, Кравченко одмовився від свідчень українських інтелігентів, боючись, що вони говоритимуть за Україну, тимчасом, як його гаслом є „єдиная-неделімая“. Але ті українські селяни, що їх він лишив для процесу, говорять світові свою правду про Україну, про терор і нищення, яке принесла їй російсько-більшовицька влада. Вони ні з ким не сваряться, вони спокійно розповідають про те, що вони пережили в Совєтському Союзі.

Перед тим суддя оголошує:

— А тепер ми мусимо ввести нового дольмечера, українця, бо ці свідки не говорять іншою мовою, тільки українською“.

Ольга Марченко — українка, ДП з Німеччини. Спокійна, повна, з круглим, ясним обличчям. На голові зелена хустка, пов'язана так, як „вроду“ наші селянки пов'язують. Їй 42 роки, вона походить зпід Матвіїва Кургана, Таганрозької округи.

Адвокат просить її розповісти про розкуркулення і Ольга Марченко спокійно та впевнено розповідає факти:

— "Ми з чоловіком мали 5 гектарів землі, одну корову, двоє коней. Наймитів у нас ніколи не було...

Коли почалася колективізація, то в нашому селі, в якому було всього 67 дворів, 14 селян було названо куркулями.

На нас наклали величезні податки, яких ми не могли виконати, хочби й голови свої повіддавали.

Тоді вони у нас позабирали все з хати — меблі, худобу, одежу, коней, все-все. 5 лютого 1930 року ціла бригада зайшла до нашого двору та пішла до нашої хати, яка вже була геть порожня, а я була сама вдома.

—„Забирайся з хати“, — сказали вони мені, вхопили за руки і викинули з хати. Тоді поламали пічку і поклали печатку на двері. А мене кинули просто на сніг, хоч я була вагітна на 9 місяці.

Було мені тоді 24 роки і ще так хотілося жити. Я заховалась у льоху, що був у нас на подвір'ї. Та проте люди з бригади побачили, що я там сховалася, спустилися в льох і почали мене тягти звідти. Я подумала, що то мені вже кінець підходить, вхопилася за діжку з огірками і закричала: „Не чіпайте мене, я ще хочу жити“.

Та проте вони і мене, і діжку з огірками викинули з льоху на сніг, а на двері льоху наклали печатки. Аж до вечора була я на дворі, а як потемнішало, то прийшла сусідка і забрала мене на ніч до себе...

Другого дня я пішла до голови сільради, кинулася перед ним на коліна і попросила дозволу родити в своїй хаті. Він дозволив.

Я повернулася до хати і там родила дитину. Хоч я була голодна і дуже мерзла, та деякий час усе було спокійно.

...Потім моя дитина вмерла, вона не могла перенести такого життя, вмерла від голоду і холоду та всього того лиха“....

Ольга Марченко заплакала, витягла хусточку. Хусточки з'явились і на залі. Вона схлипнула і продовжувала:

—„Так я й жила сама, беззахисна жінка. Інколи вони приходили й вимагали: „Де твій хліб? З чого ти живеш? Як ти не скажеш, де хліб, то ми тебе розстріляємо!“...

Далі О. Марченко розповідає, як приходив до неї голова сільради з горілкою, вимагав, щоб вона була його коханкою, тільки крик врятував її....

Розповідає, як була вигнана з хати її сусідка з 7 дітьми. Розповідає, в яких умовах висилали куркулів. — „Я бачила те на власні очі, бо в тому транспорті була моя рідна сестра. То було в січні 1930 року. Одного вечора моя сестра прийшла до мене прощатися, сказавши, що її відправляють, і попросила прийти провидити.

Через 4 місяці після її від'їзду я дістала від неї листа з Уралу, де вона писала: „42 дні ми їхали у вагонах-телятниках. Перші три дні нам нічого не давали їсти, на четвертий день дали солоної риби без хліба і води. Багато з нас повмирало від того"...

Більше листів від сестри я не мала“.

Свідчення Ольги Марченко були чи не найсильніші з усіх.

Французька радикальна газета „Орор“ писала про свідчення наших ДП:

— „Перед нами прості люди, які прийшли розповісти не те, що вони думають про цю справу, не їх опінію..., а виключно те, що з ними сталося, що вони пережили на власній шкурі. Вони розповідають те, що відбулося в їх хатах, в їх родинах, — там у країні Совєтів.

І ці докладні свідчення є сильніші, є ефективніші, аніж свідчення Жіда, де Беро, чи навіть самого Кравченка“.

А після свідчення Ольги Марченко, французькі газети писали:

—„Слухайте, селяни Франції, от що то є розкуркулювання! От що приносить комунізм селянам“.

Так наша українська селянка розповіла світові правду про комунізм в дії.

Л. Дражевська.

ПО НАШИХ ДЕЛЕГАТУРАХ

Після III-го З'їзду ОУЖ, що був показом зрілости, сили духа та працездатности нашого жіноцтва, взялися наші делегатури до дальшої праці з новими силами і, як висловилася делегатка з Ансбаху, — „набралися розмаху для дальшої праці“. Здавалось, що все піде гладко, що всі перешкоди, які досі гальмували часом активність нашого жіноцтва, дасться легко перебороти.

І дійсно, в деяких делегатурах помітне змагання оживити працю. Але посилена еміграція до заокеанських країн вирвала з рядів наших делегатур найдіяльніших членів. Буває так, що з членів Управи залишається одна або дві членки і вони тягнуть усю працю аж до Загальних Зборів.

У зв'язку з ліквідацією деяких таборів перестали також існувати і делегатури ОУЖ. Так, зліквідовано досі в американській зоні від III-го з'їзду чотири делегатури: Роттенбург, Ансбах і дві в Ашаффенбургу.

Річні Загальні Збори відбулися в 17 делегатурах, деякі ще готовляться до відбуття зборів, а є й такі, що сидять тихо і не реагують на ніякі письма Головної Управи. Ці делегатури (прим. Інгольштат) повинні скликати негайно Загальні Збори і перевибрати Управу або зліквідуватися, повідомивши про це Головну Управу.

В загальному, в усіх делегатурах розвивається тепер праця головно в двох ділянках: культурно-освітній та допомоговій. Дещо ослабла господарська ділянка, зменшилося число робітень, причина в тому, що багато фахових сил, (в більшості молоді жінки) виїхали на працю в заокеанські країни. Всеж таки, ця праця ведеться дальше, хочби уладжуванням нових перевишкільних курсів, найбільше кравецьких.

Рекорд у цьому побила делегатура ОУЖ в Регенсбурзі, яка від грудня 45-го року безперервно організує різні фахові курси. Досі відбуто в Регенсбурзі 17 курсів крою та шиття, які закінчило понад 400 жінок і одержало фахові свідоцтва. Далі уладжено ще такі: трикотарських — 3, фризієрський — 1, куховарських — 2, моднярських і галянтерії — 2, пантофлярський — 1, різьба на дереві — 1, різьба на шкірі і шиття рукавичок — 1, косметичний — 1.

Кравецькі курси організували ще делегатури: Крайбург, Ашаффенбург, Еттлінген, Ерлянген вислав дві чен-

ки до Швайнфурту, зобов'язавши їх потім отворити курси в таборі. Мюнхен-Фрайман улаштував вишивкарський курс, цукорництва та куховарства. Міттенвальдська делегатура відкрила в листопаді кравецьку майстерню, а в Ельвангені вишивкарську.

Культурно-освітня праця делегатур змагає до піднесення культурного рівня жіноцтва через відповідні реферати, імпрези, курси чужих мов, українознавства, неграмотних, і т. д.

Поглибити національну свідомість нашого жіноцтва було другим завданням, для чого уладжувались національні свята чи реферати, які змальовують визвольну боротьбу українського народу за самостійну державу.

Завданням культосвітнього реферату є також виховання дітей через закладання дитячих садків та опіку над ними, виховання молоді, особливо молодих дівчат, і боротьба за охорону душі дитини. В тій ділянці делегатури ОУЖ провели велику працю. Теми рефератів (вкоротці): „Українська дитяча література" (Авгсбург, Ельванген), „Батьки та їх діти на еміграції" (Авгсбург), "Завдання виховательок дит. садків" (Ерлянген), „Будова людського тіла", „Венеричні недуги та їх наслідки", „Роля і обов'язки жінки-українки на еміграції" (Ашаффенбург, Цуффенгаузен), „Народнє мистецтво" (Ерлянген), „Митрополит А. Шептицький" (Ваєрн, Ерлянген), „Героям Базару" (Ваєрн), „Жінки — героїні" (Цуффенгаузен), „Роля жінки в громадському житті" (Ваєрн), „Ольга Басараб" (Ваєрн, Регенсбург, Мюнхен), „Ольга Кобилянська" (Ашаффенбург і Мюнхен-Фрайман).

В делегатурах відбулося далеко більше рефератів, але деякі делегатурн у своїх звітах не подають ні назв, ні скількости.

Українське зорганізоване жіноцтво традиційно бере активну участь в організації і святкуванні всіх національних свят. Крім цього, щороку усі делегатури урочисто святкують день своєї Патронки кн. Ольги, деколи з широкими і цікавими програмами. В серпні місяці обходять врочисто пям'ять Лесі Українки. В річницю смерти Ольги Басараб улаштують цього року як завжди сходини жінок для ознайомлення з героїчною поставою наших жінок та для поглиблення патріотичних почувань жіноцтва, відірваного від рідної землі.

В жовтні місяці уладили деякі делегатури Свято Книжки (Регенсбург, Ганакер). Місяць листопад присвячений Листопадовим подіям, де українська жінка грала видатну ролю. Деякі делегатури улаштували з цієї нагоди самостійно святочні академії, які стояли на високому мистецькому рівні. Прим., в Регенсбурзі на ширших сходинах виступили жінки-комбатанти, які приймали участь в листопадових подіях, і новоприбулі членки УПА. В Байройті відчитала п. М. Донцова „Жінки в листопадовому зриві". В тих днях відчитано: в Берхтесгадені реферат на тему „Роля жінок в визвольних змаганнях", в Авгсбургу та Міттенвальді — „Жінка в листопадовому зриві", як і в Ваєрн, Крайбург, Ерлянген, Ашаффенбург, Цуффенгаузен.

З нагоди листопадових свят перевели жінки збірку на СХС.

Переведено багато розвагових імпрез та прощальних вечерів для виїжджаючих членок. Майже всі делегатури подали широкі інформації про підсумки Світового Жіночого Конгресу в Філядельфії.

Крім того уладжено багато дитячих імпрез, фестинів, миколаївських свят та ялинок, так для дітей садочків, як і для шкільної дітвори.

Допомогова праця в ОУЖ полягає головно в опіці над хворими, багатодітними родинами, допомога матері і дитині, УПА, студентам, СХС і т. д. Багато уваги присвятили делегатури допомозі хворим у шпиталях, регулярно відвідуючи їх (Ерлянген, Регенсбург, Ноймаркт, Байройт, Авгсбург, Ашаффенбург, Ансбах, Ельванген, Вайсенбург, Діллінген, Мюнхен-Фрайман, Цуффенгаузен). Деякі делегатури відвідали також хворих по туберкульозних санаторіях в Амбергу, Гальброні, Гайдельберг, Айхштет, Гаутінг.

Велику допомогу несли делегатури ОУЖ бувшим воякам УПА. Делегатура Регенсбург зорганізувала для виснажених вояків УПА 1560 обідів, делегатура Фрайман — ще більше. Інші делегатури помагали УПА одягом, харчами та грішми, улаштовуючи збірки, фестини та забави в їх користь. Допомогові референтки ОУЖ приділяли невеликі допомоги і своїм членкам чи їх дітям та студентам. Допомоги давалися або з власних фондів, або через Головну Управу виєднувалося ті допомоги від ЗУДАК'у.

Крім громадської роботи, дуже багато праці вклали делегатури ОУЖ у виконання тих обов'язків, які накладало на них положення „господині табору": всякі гостини з нагоди з'їздів, гастролей театрів чи інших імпрез, відвідин високих достойників і т. п. Не було в таборах мабуть ні одної події громадського характеру, де не приклали б своїх рук українські жінки. Це, здається, єдина ділянка праці, за яку жіноцтво дістає офіційні подяки.

Членки Управ наших делегатур співпрацюють з таборовими Управами і маємо кілька прикладів, де жінки є головою чи містоголовою Таборових Рад (Пфорцгайм, Байройт).

Всі делегатури ОУЖ кольпортують свій журнал „Громадянку" та інші видання ОУЖ, але не вкладають в цю, досить просту, роботу стільки уваги і енергії, як до збіркових акцій в користь інших установ. Неакуратна висилка грошей часто ставить видавництво ОУЖ в скрутне положення.

С. Н.

Просфора в Делегатурі ОУЖ Регенсбург

В гарно прибраній залі, при освіченій ялинці, до заставлених столів (про що подбав господарський реферат під проводом пані Черник) засіли запрошені духовні отці обох Церков, пан посадник Оселі і 98 членок ОУЖ до спільної просфори. На залі цілий час панував справді святочний настрій. Причинилися до того безумовно настроєві деклямації: „Ділюся з Вами просфорою" У. Кравченко, „Горять свічки" Б. Лепкого, виголошені п. п. Руснак і Кавкою, колядки і щедрівки, виконані гарно і з чуттям жіночим хором під орудою п. Кокодинської.

Підчас читання реферату „Звичаї і вірування у Святий Вечір на рідних землях" п. Приймакової і щирих слів п. Савченко про традицію свята Різдва полинули думки присутніх під дорогі стріхи рідних хат. Голова ОУЖ п. Голуб привітала присутніх і зложила щирі бажання спокою та любови на дальшу дорогу.

Промовляли Преосвященний Владика Володимир, о. декан Гайдукевич, мгр. Балей, голова Марійської дружини п. Кашубинська і п. Кордуба.

Прикінці Пані Голова попрощала касієрку п. Самофал, що другого дня від'їздила до Америки.

Того ж вечора п. Савченко зі щирим жалем попрощала в імені всіх членок перед близьким від'їздом на дальшу еміграцію нашу беззмінну Голову п. Голуб Марію, котра жертвенно і невтомно працювала для нашої жіночої організації і вміла заховати все гідну поставу жінки-громадянки, керуючися щирим серцем і добром Українського Народу.

Учасниця.

Головна Управа ОУЖ і Редакція „Громадянки" пересилають цією дорогою побажання щастя і доброго життя для п. Марії Голуб, Голови Контрольної Комісії, доброї товаришки, дисциплінованої членки і чудесного серця жінки.

Не кажемо „прощай", а тільки „до побачення", бо певні, що така вироблена громадська діячка, як п. М. Голуб, скрізь, де б не закинула її доля, все буде працювати на народнім полі в жіночих організаціях.

Головна Управа ОУЖ і Редакція „Громадянки".

КОСЕНКІНА ПРИЙНЯТА ДО УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ

Оксана Косенкіна, бувша совєтська вчителька в Ню-Йорку, яка вискочила на волю з вікна совєтського консуляту, прохала п. Любу Терпак, яка щиро зайнялась нею ще у шпиталі, щоб покликала до неї українського греко-католицького священика.

Пані Терабк сповнила її бажання, і коли о. Маріян Горішній ЧСВВ відвідав паню Косенкіну у шпиталі, вона заявила своє бажання перейти до греко-католицької Церкви, що й сталося перед Різдвом.

УКРАЇНСЬКА ВИШИВКА
на дитячих суконочках

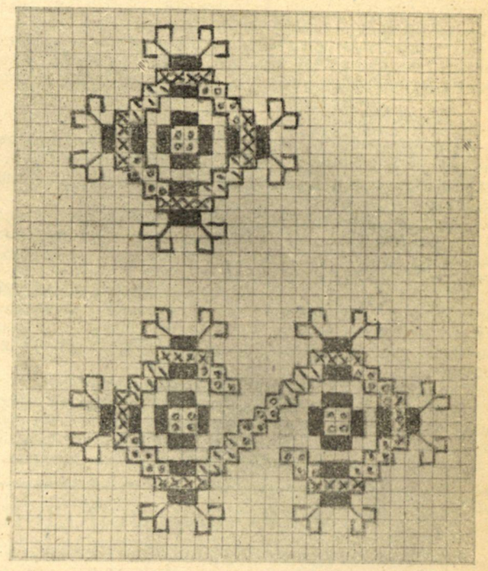

Барви:

■ — чорна
× — червона
/ — зелена
o — жовта

Ч. 1 Дитяча суконочка з легкої білої вовни, прикрашена буковинською вишивкою на гестці та долиною.

Чи Ви одержали ч. 9-10/48?
Чи висилати дальше
Вам „Громадянку"?

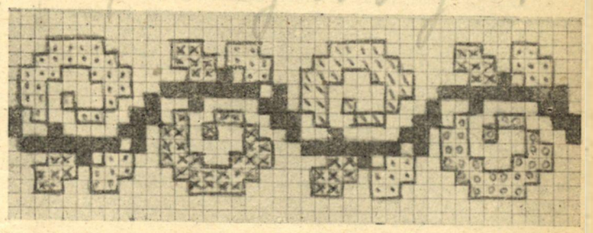

Барви: ■ чорна, × — червона, / — зелена, o — темна жовта, ● — ясна жовта.

Ч. 2. Дитяча суконочка з легкої білої вовни або полотна, прикрашена буковинською вишивкою.

Українські програми на талевізії у Філадельфії

Старанням Филадельфійської Ради Об'єднаних Націй, стація WCAU-TV передає на телевізії ряд програм різних національних груп. Ці програми є під зарядом п. Олени Лотоцької з рамені Інтернешенел Інститут у Филадельфії, де вона працює в департаменті зв'язків

Дня 7 січня, була передана на телевізії українська програма, в якій виступив мішаний хор православної церкви у Филадельфії. Хор співав українські колядки, хористи були в українських костюмах.

28 січня була програма, в якій виступали групи українських танцюристів під проводом Степана Германа і точки мужеського хору під проводом Теодора Хоптяка.

„РОКСОЛЯНКИ"

Їх є четверо, — четверо усміхнених підприємчивих дівчаток, що не впали духом від верунгових скрут, а вирішили підчас ферій зложити „підприємство", — жіночий квартет.

Квартет „Роксолянок" має великий успіх у публіки, бо виконання є жваве, гарне, альти звучать надзвичайно оксамитно, а сопрано, хоч і не відповідає їм силою, але зате надтягає художністю виконання.

Добре і те, що репертуар Роксолянок є різноманітний: народні пісні, витримані в розмірі і настрої, і модерне танго — все має свій власний, відповідний стиль. Але нема пересади, нема утровано поданих тонів, рухів чи всього виступу.

Дивишся з приємністю, виходиш вдоволений і вдячний цим чотирьом дівчатам і їх керівникові за добру видумку і ще краще виконання. Можливо, що на перших часах по переселенні — саме такого роду підприємчивість потрібна буде нашій молоді в нових країнах.

ПОРАДИ МОЛОДИМ ГОСПОДИНЯМ

ПОПРАВКА: Друкарський чортик закрався в наші поради, подані в минулому числі (9-10. 48). Просимо виправити: ДРІБНІ ПЕЧИВА: має бути $1^1/_2$ (одно і пів) горнятка муки, а не 1/2, як було подано.

Подаємо трохи порад для тих господинь, яким доведеться починати своє господарювання не в таборових, а в нормальних умовах.

ХОЛОДНІ ЗАКУСКИ

Салата мішана з майонезом

Зварити: Одно горнятко білої дрібної квасолі, 1 селерку, один калафьор, трохи капусти „бруксельки", кілька морков, трохи бараболі (несипкої), малу головку звичайної білої капусти.

Квасолю наливаємо водою наніч, на другий день варимо в тій самій воді без соли, бараболю варимо в солоній воді, уважаємо, щоб не розварилася, всю іншу ярину варимо разом, в солоній воді, зціжуємо юшку (уживаємо до зупи або підливи), краємо все в дрібну кістку, бруксельку лишаємо цілу, калафьор ділимо на кусники. Так приладжену ярину складаємо в велику миску, поливаємо оцтом (трохи) або соком з цитрини, додаємо покраяний квасний огірок, два винні дрібно покраяні яблука. Великою ложкою легко вимішуємо, щоб не попсувати вигляду.

3-4 яєчка варимо твердо. Білок краємо дрібно, даємо до ярини. Жовтки протираємо на сито. Топимо свіже масло (15 дк). Жовтки втираємо, додаючи потроху масло, додаємо 1 стол. ложку муштарди, до смаку цукру, соку з цитрини або оцту. При кінці вливаємо горнятко сметани або повного молока з пушки, заквашеного напередодні оцтом.

Залишаємо трохи майонезу, а весь вимішуємо з яриною, укладаємо в салятерку, покриваємо рештою майонезу і прикрашаємо гарно покраяною морквою, горошком, бруксельку, калафьором, листками салату, редьківцею, помідорами, залежно від пори року. Поставимо на кілька годин назимно. Подається як самостійна перекуска або до зимної вудженини чи печеного дробу.

До цієї салати можна додавати краяну в кістку шинку, ковбасу або мясо.

КАНАПКИ

До приладження цієї гарної та практичної закуски треба мати довгу вузьку булку, малі круглі булочки або добрий хліб, краяний на чотирикутники без шкірки. Все це з попереднього дня. Хліб і булки краємо тонкими кусниками наскісно. Як основу, найкраще мастимо маслом, потім викладаємо канапки тим, що є під рукою. Це може бути для найскромніших — звичайний сир, перемішаний з зеленою цибулькою. Важно, щоб канапки мали апетитний і різноманітний вигляд. До канапок надаються: шинка, ковбаса, різні сири, твердо варені яєчка. Шинку до мішаних канапок укладаємо в рольку, тверді сири краємо різної форми та кладемо стоячи, яєчка вирізаємо машинкою, бриндзю або звич. сир кладемо купочками.

Рибні канапки робляться окремо, прикрашаються цибулькою. До них можуть бути сири, але мішати разом з м'ясом не рекомендується.

Літом робимо канапки з приладженого смашно сира, редьківці, помідорів, огірка та яєчка. Прикрашаємо їх зеленинкою.

Коли є канапки на білому і чорному хлібі, — укладаємо їх на таріль шахівницею, що виглядає дуже гарно. Важко, щоб на кожній канапці було потроху різних речей і то апетитно укладених.

І. Д.

ТОРТ ГРИСІКОВИЙ

1 горнятко грисіку, 1 горн. муки, $^1/_2$ горн. цукру, 1 порошок до печива, 1 добра ложка товщу, 1 яєчко (може бути без яйця), 2 дк. дріжджів зферментованих (т. є. розмішати в теплій воді, додавши трохи цукру і поставити, поки зійдуть), квасного молока стільки, щоби було як густо розчинене. Все добре вимішати ложкою. Можна додати запаху. Спікши, дати вихолонути, перекроїти і смарувати кремом.

Крем: Добру ложку масла і 2 ложки муки засмажити набіло, залляти теплим молоком, додавши цукру до смаку і запаху. Коли хотять мати кавовий крем, то замість молока дати міцної кави.

ТОРТ ПОМАДКОВИЙ

Найліпше робити кожду верству окремо — то значить взяти 1 фунт цукру до алюмінового банячка, вляти неповну шклянку води і 1 ложку оцту (разом має бути неповна кватирка) прикрити щільно покришкою і варити — спробувати: як тягнеться нитка, дати трошки сиропу на тарільчик і терти деревляною ложкою; як густе, то готове.

Відложити на бік, щоби остигло, або вставити до зимної води, щоби було скорше, і як вже холодне, терти деревляною ложкою, додати кілька капель алькермесу і соку цитрини і дальше терти, аж буде готове — виложити на тортівницю.

Банячок вимити і знова варити в ньому так само 1 фунт цукру з водою, але вже без оцту, а коли готове і простигне — додати тертої чеколяди і ванілі і виложити на рожеву масу.

Трета частина має бути зі запахом ананасовим або помаранчевим. Можна робити і четверту масу, додаючи до неї на кінець підчас того, як треться помадка скірку цитринову і буде жовта маса, — а тоді наспід дати жовту масу, потім чеколядову, потім рожеву, а на кінці білу.

Чеколядову можна робити на інший спосіб, а саме: пів фунта десерового свіжого масла втерти добре, додаючи пів фунта чеколяди, 20 дека цукру і ванілі або мігдалових капель (небагато). Можна робити також лиш з половини, то значить на кожду масу брати лиш півфунта цукру, — а тоді буде торт невеликий.

Їсти доперва на другий день — смакує до вина.

МЕДІВНИЧКИ

50 дека муки, 2—3 ложечки розпущеного амоняку в молоці або у воді, 2—5 ложок пряженого натемно-жовто меду (пчільного або штучного меду), товщу 10 — 20 дека, половина товщу може бути лій, цукру до смаку. Молока або води стільки, щоби тісто було досить густе. Додати запах: цинамон, гвоздики, шкірка помаранчева або цитринова. Все разом замісити і дати на зимно, щоби тісто ствердло. Потім тачати трошки грубше як на пироги і пекти в гарячій рурі.

На верха люкор: білок з одного яйця, пукру мучки стільки, щоби був густий люкер, терти коло півгодини. Спечені і вистуджені медівнички люкрувати зпідсподу і дати висушити до недуже горячої рури.

Monthy supplement to CZAS/TIME
Додаток до газети ЧАС
Друкарня: А. Білоуса, Авґсбурґ